

Nr. 5.

Warszawa, dn. 1 marca 1939 r.

Ogóln. zbioru Nr. 722.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Prezes Rady Związku inż. Piotr Drzewiecki.

Za redaktora odpowiedzialnego inż. Antoni Dunin.

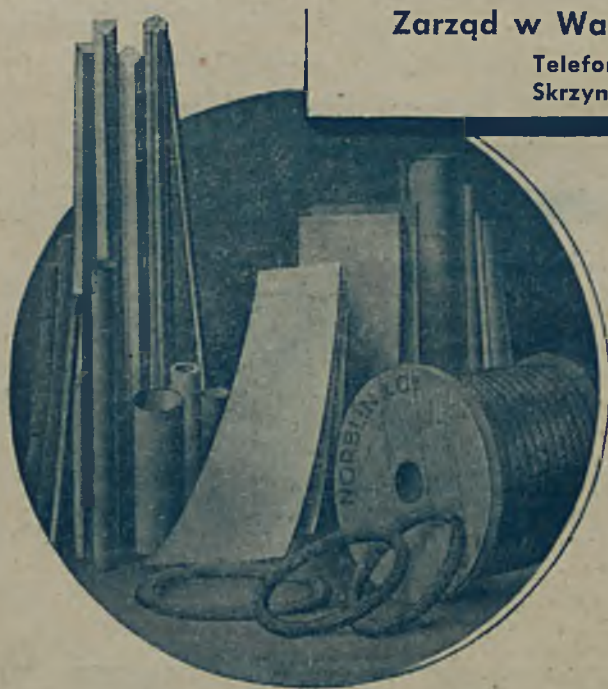
Spółka Akcyjna Fabryk Metalowych pod firmą

NORBLIN, B-cia BUCH i T. WERNER

Zarząd w Warszawie, ulica Żelazna 51

Telefon — Centrala 5-69-90.

Skrzynka pocztowa Nr. 617.

Wykonywa na zamówienie:

BLACHĘ handlową, miedzianą i mosiężną, jak również blachę paleniskową do kotłów parowych.

DRUTY miedziane, mosiężne, aluminiowe i krzemo-bronzone do telefonów, telegrafów i tramwajowe „Trolley“.

RURY miedziane, mosiężne i aluminiowe ciągnięte bez szwu, systemu Manesmanna.

PRĘTY I SZYNY miedziane, mosiężne i aluminiowe.

KABLE-LINKI miedziane gołe.

(5)

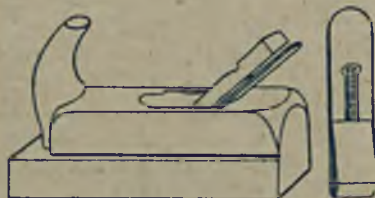
ODLEWNIA ŻELAZA

WŁ. AMBROŻEWICZ i S-ka

WARSZAWA
KOLEJOWA 37-39
TEL.: 6-74-99, 6-13-99

Odlewy żeliwne w stanie surowym z własnych i nadesłanych modeli i szablonów — specjalne, zwykle, maszynowe, budowlane i paleniskowe. (39)

Stanisław Gajewski

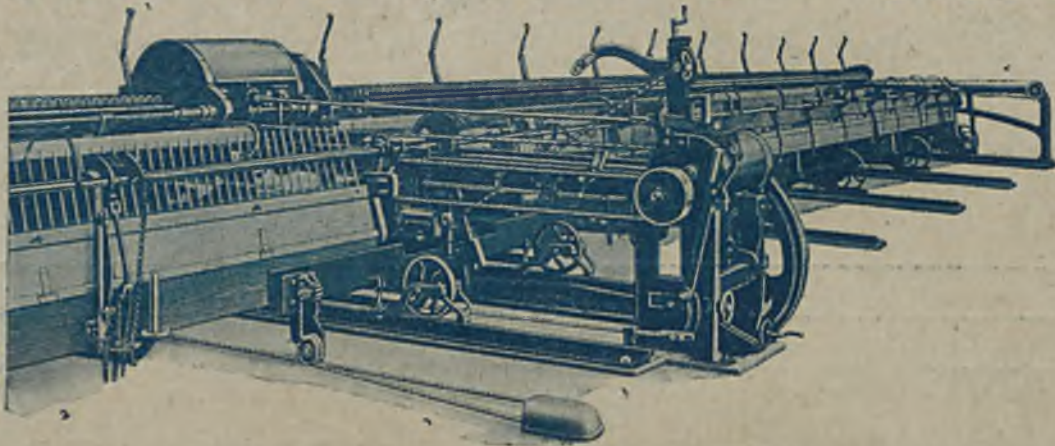
Skład narzędzi wszelkiego rodzaju i wyrobów żelaznych

Warszawa, ul. Ś-to Krzyska Nr. 5

Telefon Nr. 5.25-55, 5.25-66 (30)

G. JOSEPH Y E G O

SPADKOBIERCY BIELSKO

MASZINY włókiennicze — przygotowawcze, przędzalnicze i do wykańczania tkanin.

MASZINY i urządzenia do fabrykacji cementu.

MASZINY dla papiernictwa, tekturnictwa i fabrykacji celulozy.

PRASY do bakelitu i innych mas plastycznych.

PRZEKŁADNIE zębate, wały transmisyjne,

ŻELIWNE rury i kształtki wodociągowe (pionowo lane).

(4)

FABRYKA KOTŁÓW PAROWYCH, MASZYN
I KONSTRUKCJI ŻELAZNYCH

„SIMPLEX” SPÓŁKA Z OGR. ODP.

Warszawa, Górczewska 53. Tel. 685-02, 285-63

Wykonują:

Kotły parowe różnych systemów.
Aparaty. Przedpaleniska. Kon-
strukcje żelazne. Kotły wodne.
Kominy. Cysterny. Beczki trans-
portowe. Rury wiertnicze. Filtry.

Reperacje kotłów parowych. Roboty spawalne.

(41)

Stój! Polski Przemysł powinien zaopatrzyć się w SPRĘŻYNY wszelkiego rodzaju i PODKŁADKI SPRĘŻYNUJĄCE o najwyższej jakości w najtańszej wytwórni:

KAROL KURZELA
WYTWÓRNI SPRĘŻYN I WYROBÓW Z DRUTU
POLONIA
WARSZAWA, KACZA 7, tel. 518-98

(40)

Źródła zakupu.

Autoklawy, prasy filtra-
cyjne (biotniarki), a-
paraty chemiczne e-
malowane i z żeliwa
kwaso - ługo - ognio-
odpornego:

Zakłady Przemysłowe St.
Weigt. Sp. Akc., Łódź, Biu-
ro Warszawskie: Moniuszki
2a. Biuro Poznańskie: A.
Marcinkowskiego 24. (9)

Aluminiowa blacha

W. Kemnitz, Warszawa IV

Terespolska 24, tel. 10-24-24
(11)

Aparaty miernicze
precyzyjne:

G. Gerlach, Warszawa,
Tamka 40. Firma egz. od
r. 1816. (12)

* Polskie Zakłady Optyczne
S. A. Warszawa, Grochow-
ska 316. (13)

„ACUSAN” Wytwórnia Igieł
Metalowych i Chirurgicz-
nych J. Czekaliński, War-

szawa, Al. Jerozolimskie
117, tel. 603-65.

Betoniarki przeciwprą-
dowe „Beka”

Wytwórnia Maszyn Inż. I.
Banachiewicz i S-ka. Dawn.
Krawczyk i S-ka. Przedsta-
wicielstwo w Warszawie
f-ma „Metaferum”, ul. Ks.
Skorupki 12 m. 5, telefon
8.49-30. (18)

Blachy dziurkowane
(sita):

Wytwórnia Blach Dziurko-

wanych „Sito”. Warszawa,
Wiatraczna Nr. 15, telefon
10.01-92, 10.13-10. (14)

Cynowe wyroby

blacha, rury, druty, folie.
W. Kemnitz, Warszawa IV
Terespolska 24, tel. 10.24-24
(9)

Dźwigniki — Łańcuchy:

„Bracia Jenike, Fabryka
Dźwigów Spółka Akcyjna”
Warszawa, Al. Jerozolim-
ska 20, telefony: 629-64
i 220-00. (15)

Nr. 5.

Warszawa, dn. 1 marca 1939 r.

Ogóln. zbioru Nr. 722.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Prezes Rady Związku inż. Piotr Drzewiecki.
Za redaktora odpowiedzialnego inż. Antoni Dunin.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Marszałkowska 140, tel. 5.94-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa”.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł. 5 kwartalnie. Numer pojedynczy zł. 1.—

TREŚĆ NUMERU: Ś. p. Prof. Inż. Jerzy Buzek. — Przemysł rowerowy w Polsce w 1937 r. — Wiadomości związkowe. — Wiadomości z zagranicy. — Nowe książki.

Ś. p. Prof. Inż. Jerzy Buzek

Polski Związek Przemysłowców Metalowych poniósł dotkliwą stratę.

Dnia 9 lutego 1939 roku zmarł w Węgierskiej Górcie, Profesor Jerzy Buzek.

Urodzony dnia 27 marca roku 1874, w prastarej dzielnicy piastowskiej w Cieszynie na Zaolziu, uczęszcza do niemieckiego gimnazjum w Cieszynie, które kończy w roku 1895 (gimnazjum polskie powstało dopiero w roku 1895/96). W tym czasie jest członkiem i duszą tajnej organizacji patriotycznej „Jedność”. Stowarzyszenie to, opierając się na wzorach filomatów i filaretów wileńskich, jest kuźnią czynu i walki o Polskę, o wolną i wielką Ojczyznę. Młody uczeń nie dba o własne bezpieczeństwo, naraża się, by tylko na zre-

bach ideałów młodzieńczych budować to, co było Mu najdroższym. Po ukończeniu gimnazjum, ś. p. Profesor Buzek studiuje na Akademii Górniczej w Leoben, którą opuszcza ze stopniem inżyniera górniczego i hutniczego. Tu zaczyna się czterdziestoletni okres Jego pracy zawodowej, jako inżyniera ruchu i człowieka nauki. Drogowskazami były Mu: Polska, praca i nauka. Tych naczelnych prawd nie zdradził ani razu.

Już od zarania swej działalności inżynierskiej, w której łączył uniejętnie wiedzę teoretyczną z doświadczeniami, zdobytymi w praktyce, pracuje ś. p. Jerzy Buzek naukowo. W r. 1906 ogłasza w pamiętniku Pierwszego Zjazdu Górników i Hutników w

Krakowie pierwszą swą pracę naukową. I odtąd nieprzerwanie z pod Jego pióra płynie szereg prac ogłaszanych w czasopismach polskich i zagranicznych. Liczba tych publikacji sięga 66. Trzydzieści jeden lat temu, w roku 1908, w zeszytach od 12 do 21 „Przeglądu Górniczo-Hutniczego“ opublikowana została praca ś. p. Jerzego Buzka pod tytułem: „Zasady pędzenia i budowania pieców kopolakowych“.

W „Stahl und Eisen“, w roku 1910 zamieścił ś. p. Profesor Jerzy Buzek rozprawę na temat: „Die Luftmenge und ihre Bedeutung für den Bau und Betrieb der Kupolöfen“, w której pogłębił i rozszerzył temat z roku 1908. Praca ta ustaliła prawa biegu żeliwiaka i stała się źródłem dalszych badań odlewników całego świata. Wyniki i dane tej pracy cytowane są w literaturze odlewniczej niemieckiej, francuskiej i amerykańskiej. Dzieło to przyniosło ś. p. Jerzemu Buzkowi miano twórcy teorii żeliwiaka, a miarą uznania ze strony specjalistów niemieckich, którzy nie bawią się nigdy w sentymenty wobec obcych uczonych, było zaproszenie ś. p. Jerzego Buzka do współpracy w największym wydawnictwie, traktującym o odlewnictwie d-ra Geigera „Handbuch des Eisengiessereinwesens“, w którym ś. p. Jerzy Buzek opracował „Theorie des Kupolofenbetriebes“ i „Die Verbrennung“.

Jako Naczelny Dyrektor „Węgierskiej Górki“, docenia znaczenie naukowych badań doświadczalnych w poznaniu procesów żeliwiakowych, umożliwiając przeprowadzanie prób w skali przemysłowej w odlewni, w wyniku czego ukazało się kilka prac prawdziwie wartościowych pod względem naukowym i przemysłowym.

Obok studiów, głęboko wnikających w procesy techniczno-naukowe — koronę prac organizacyjno-gospodarczych stanowi praca dokonana dla Komitetu Celnego przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu p. t.: „Odlewnictwo“, obejmująca 4 tomy. Rząd Rzeczypospolitej, oceniając zasługi ś. p. Jerzego Buzka na polu zawodowym i naukowym, nadał Mu Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, a Rada Wydziału Hutniczego Akademii Górniczej w Krakowie powołała Go w roku 1927 na wykładowcę Odlewnictwa. W roku 1935 ś. p. Jerzy Buzek zostaje mianowany profesorem zwyczajnym katedry metalurgii surowki i odlewnictwa Akademii Górniczej w Krakowie. W roku 1934 ś. p. Prof. Jerzy Buzek zostaje członkiem korespondentem Akademii Nauk Technicznych.

Tężyzna duchowa ś. p. Jerzego Buzka zdumiewa wszystkich. Niestrudzony, pełen życia i energii twórczej wyklada w Akademii, uczestniczy w zjazdach i konferencjach naukowych w Polsce i międzynarodowych. Bierze czynny udział w pracach licznych organizacji o charakterze naukowym, społecznym i kulturalnym. Wszędzie Jego słowa słuchane są z uwagą zgodną z dostojnością i poczuciem odpowiedzialności, z jakim ś. p. Profesor Buzek omawiał zawsze sprawy naukowe, techniczne i gospodarcze.

Mimo ciężkich trudów zawodowych, przejść, przewrotów światowych, zachował młodzieńcze serce, pełne surowości dla siebie, miłości dla bliźnich. Twardy charakter hutnika zaolziańskiego, niespo-

żyta moc ducha i woli wytworzyła wokół Niego czystą atmosferę szacunku, prawości i promiennej ufności w dobre dziś i lepsze jutro.

Na pogrzebie, który odbył się w Cieszynie, Polski Związek Przemysłowców Metalowych reprezentował prezes Grupy Odlewni P. Z. P. M., prof. inż. Kazimierz Gierdziejewski, który w następujących słowach przemówił nad trumną:

Żałobni Słuchacz

Spadła na mnie smutna konieczność pożegnać Cię Kochany Kolego, w imieniu tych organizacji w bliskiej łączności z którymi żyłeś i pracowałeś ostatnie kilkanaście lat.

Są to Polski Związek Przemysłowców Metalowych, wiceprezesem i członkiem Zarządu którego byłeś od roku 1928, Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich, którego byłeś jednym z założycieli, na koniec Gospodarcza Organizacja Odlewnicza, Grupa Odlewni przy P.Z.P.M., której byłeś prezesem Rady w latach ostatnich.

Wszędzie czynny i uczynny, wносиłeś ogrom swojej wiedzy i doświadczenia techniczno-przemysłowego w każdy zespół ludzki, z którym współpracowałeś, zaś olbrzymi autorytet, jaki posiadałeś wynikał z tego, że rady i wskazówki twoje zawsze obiektywne, zawsze głęboko przemyślane miały na oku przede wszystkim dobro Ojczyzny i dobro tak ściśle związanego z nią rozwoju przemysłu i techniki.

Byłeś człowiekiem ogromnej wiedzy teoretycznej, byłeś uczonym i profesorem Akademii Górniczej — ale nie zamknąłeś się w trudno dostępnych zwykłym śmiertelnikom bastionach czystej wiedzy, lecz szedłeś do tych, którzy tej wiedzy pragną i poszukują, niosteś im ją całymi maręczami, wiążąc teorię z praktyką codzienną.

Ogromne są Twoje zasługi dla współczesnego odlewnictwa, ponieważ ty pierwszy a nikt inny jeszcze w roku 1908 oświetlił prawidłowo zagadnienie spalania w żeliwiaku, tym podstawowym urządzeniu odlewniczym, i do ostatnich miesięcy życia swojego pogłębiałeś go; zasługi Twoje są tu mierzone w skali światowej, a prace te rozstawiły imię Twe powszechnie. Tyś pierwszy opracował cztero-tomową monografię polskiego odlewnictwa, za którą Rząd Polski mianował cię oficerem Orderu Odrodzenia Polski. Lecz nie mniejsze są Twoje zasługi na polu unaukowania polskiego przemysłu odlewniczego, której to pracy poświęciłeś dużo, dużo chwil swego życia, pouczając nie tylko jak należy opanować trudności techniczne, lecz stale wskazując jak należy organizować pracę przemysłową, jak należy ujmować zagadnienia gospodarcze, aby całe społeczeństwo nasze, aby nasza Rzeczpospolita Najjaśniejsza wzbogacała się, rozwijała się w potęgę i wzmacniała swoją siłę obronną.

Warsztat zaś Twojej codziennej pracy, umiłowana przez Ciebie Węgierska Górka, była dowodem tego, jak ściśle zespolić można życie z teorią, praktykę przemysłową z wiedzą techniczną i jakie wspaniałe owoce zespolenie takie dało.

Odszedłeś od nas, odszedłeś za wcześnie, gdyż jeszcze przez długi czas mogłeś nas uczyć, prowadzić i wskazywać drogi rozbudowy umiłowanego przez Ciebie odlewnictwa polskiego.

Strata, jaką poniósł nasz przemysł i nauka, jest bardzo ciężka i nie prędko zostanie wyrównana, pomimo, że nie wątpię w to, iż z pośród Twoich uczeni i przyjaciół dzie-

siatki rąk pochwyć ciężar jaki Ty dźwigałeś i próbować będą nieść go dalej z myślą o Tobie, o Twoich wskazówkach, realizując w miarę swoich sił Twój sen o potędze Polski.

Niech mi wolno będzie w tej ciężkiej chwili prosić Wdowę i całą Rodzinę Zmarłego, aby zechcieli przyjąć wy-

razy naszego głębokiego współczucia w stracie najbliższego i najukochańszego człowieka i zapewnienia, że wszyscy członkowie organizacji, w imieniu których przemawiam, łączą się z nimi w tym bólu i w tej żałobie, która okryła nas wszystkich.

Przemysł rowerowy w Polsce w 1937 r.

(Dane na podstawie materiałów Głównego Urzędu Statystycznego)

Przystępując do statystycznego ujęcia jakiejś gałęzi przemysłu metalowego, której poszczególne części składowe mogą stanowić wytwórczość różnych zakładów nie należących do danej gałęzi przemysłu metalowego, musimy z góry się zastrzec, iż opracowanie opierać się będzie nie tylko na danych ścisłych, lecz i na pewnych szacunkach.

Praca niniejsza stanowi tylko próbę ujęcia całokształtu przemysłu rowerowego.

Rozmieszczenie zakładów rowerowych.

Tabl. Nr. 1. 1937 r.

Województwa ¹⁾	Ogółem	Fabryki produkujące			
		wyłącznie rowery i ich części	wyłącznie części rowerowe	ubocznie rowery i ich części	Montownie i warsztaty reperacyjne rowerów
		Zakłady kategorii VII. św. przemysł.			kat. VIII.
Polska	681	17	38	24	602
m. st. Warszawa	35	5	1	4	25
woj. warszawskie	43	—	—	—	43
„ łódzkie	48	2	1	1	44
„ kieleckie	71	2	14	9	46
„ lubelskie	34	—	—	—	34
„ białoostockie	25	1	—	—	24
„ wileńskie	—	—	—	—	—
„ nowogrodzkie	1	—	—	—	1
„ poleskie	19	—	—	—	19
„ wołyńskie	7	—	—	—	7
„ poznańskie	225	2	6	2	212
„ pomorskie	117	2	8	2	105
„ śląskie	41	3	4	2	32
„ krakowskie	8	—	2	2	4
„ lwowskie	7	—	2	2	3
„ stanisławowskie	—	—	—	—	—
„ tarnopolskie	—	—	—	—	—

Dla zorientowania się w typie fabryk, produkujących rowery i ich części, podzieliliśmy je na cztery grupy, z których trzy odnoszą się do zakładów podlegających obowiązkowi przedkładania sprawozdań statystycznych (zakłady od I do VII kategorii świadectwa przemysłowego). Te też zakłady zostały bliżej omówione w niniejszym artykule. W rubryce czwartej podano liczbę warsztatów montowniczych i reperacyjnych rowerów — kategorii VIII świadectwa przemysłowego.

Na ogólną liczbę 681 zakładów przemysłu rowerowego 602 warsztatów (88,4%), wykupiło na rok 1937 świadectwo przemysłowe kategorii VIII. Największe skupienie tych warsztatów znajduje się w woj. pomorskim i poznańskim. Terytorialne rozmieszczenie zakładów kategorii VIII ciągnie się charakterystycznym pasem zagęszczenia od zachodu po przez ziemie środkowo-polskie ku wschodowi; pasem nie obejmującym ziem północnych i południowych. To też najbardziej „zmotoryzowane“ są te powiaty, przez które ów pas rozmieszczenia warsztatów rowerowych przechodzi, a które posiadają lepsze drogi lokalne.

Zatrudnienie i wypłaty w fabrykach rowerów.
(Zakłady od I do VII kategorii św. przemysł.)

Tabl. Nr. 2. 1937 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Fabryki produkujące		
		wyłącznie rowery i ich części	wyłącznie części rowerowe	ubocznie rowery i ich części
Liczba zakładów	79	17	38	24
Przeciętna liczba robotników	2809	639	751	1419
Liczba przepracowanych dniówek	777961	178057	190935	408969
Wypłaty brutto robotników w 1000 zł.	3745	923	667	2155

¹⁾ Podział administracyjny według stanu z dnia 1.IV. 1938 r.

„ERGE-MOTOR”

Tel. 7929 i 8626 POZNAŃ, Mylna 38/40

KOSZTORYSY, CENNIKI I PORADY FACHOWE
BEZPŁATNIE

FABRYKA tłoków, pierścieni, sworzn i tulei cylindrowych do wszelkich motorów spalinowych

PRECYZYJNA SZLIFIERNIA cylindrów i wałów korbowych

Największe i najstarsze przedsiębiorstwo tego rodzaju w Polsce

Zatrudnienie i wypłaty w fabrykach rowerów z podziałem na województwa.

(Zakłady od I do VII kategorii św. przemysł.).

Tabl. Nr. 3.

1937 r.

Województwa	Liczba zakładów	Przeciętna liczba robotników	Liczba pracowników dniów-wiek	Wypłaty brutto robotnikom w 1000 zł.
Polska	79	2809	777961	3745
w tym:				
m. st. Warszawa	10	299	81618	469
woj. łódzkie	4	45	12532	60
" kieleckie	25	785	199752	1191
" poznańskie	10	239	69541	292
" pomorskie	12	822	233873	923
" śląskie	9	412	122355	569
" krakowskie	4	128	36884	159
" lwowskie	4	20	5654	13

Z tablicy 2-giej widzimy, iż ważniejszą rolę w przemyśle rowerowym odgrywają zakłady produkujące rowery, oraz ich części ubocznie. Zatem przemysł rowerowy nie rozwinął się u nas jeszcze dostatecznie. Nie posiadamy dużej samodzielnej fabryki, która nastawiona byłaby wyłącznie na wytwórczość sprzętu rowerowego, ale większość fabryk nastawiona jest na produkcję innych wyrobów, ubocznie zaś (w miarę zapotrzebowania), produkuje rowery i ich części. Winą tu jest poniekąd mała chłonność rynku wewnętrznego, a ta znowu zależy od popleczenia dróg i potaniania rowerów.

Według liczby zatrudnionych robotników na pierwsze miejsce wysunęło się woj. pomorskie 29,3% ogólnej liczby robotników, po nim woj. kieleckie 27,9%, śląskie 14,7% i miasto st. Warszawa 10,6%. Liczba robotników, zatrudnionych w przemyśle rowerowym w stosunku do ogólnej liczby zatrudnionych w przemyśle metalowym przetwórczym, stanowi zaledwie 2,3%.

Tablica Nr. 4 obrazuje nam produkcję rowerów i ich części na przestrzeni ostatnich trzech lat w zakładach od I do VII kategorii włącznie. Dane z tejże tablicy wykazują nam stały wzrost produkcji rowerów oraz ich części. Jedynie pozycja kierownic spadła w roku 1936 w stosunku do roku 1935 o 58,0%, lecz za to raptownie podniosła się w roku 1937.

Ujęcie produkcji rowerów jest bardzo trudne. W powyższej tablicy podana jest produkcja rowerów fabryk, które produkują całkowite rowery. Nie podana tu jest ogólna produkcja wszystkich rowerów ze względu na niemożność uchwycenia produ-

Produkcja rowerów i ich części w latach 1935—1937.

(Zakłady od I do VII kategorii św. przemysł.).

Tabl. Nr. 4.

Nr statystyczny	Artykuły	Jednostka miary	1935		1936		1937	
			ilość	wartość w 1000 zł.	ilość	wartość w 1000 zł.	ilość	wartość w 1000 zł.
416	Ośki i inne części rowerowe toczone	t	250 1305	395 1987	520 2750			
424	Łańcuchy rowerowe	t	61 300	130 552	213 1050			
430	Szprychy rowerowe	t	141 477	276 804	332 1030			
450	Obręcze rowerowe	t	210 392	577 971	720 1127			
451	Błotniki rowerowe	t	89 257	195 401	352 699			
452	Pompki rowerowe	t		70 209	136 299			
453	Inne części rowerowe z blachy i bednarki	t	764 2503	728 1957	884 2746			
1537	Rowery wykonane w kraju	szt.	20918 3480	27708 3463	39069 4785			
1546	Ramy rowerowe	szt.	97988 2346	144429 2196	291503 4625			
1547	Widelce rowerowe	szt.	191153 528	202533 565	386527 1098			
1548	Kierownice rowerowe	szt.	204198 631	85592 245	374625 979			
1549	Inne części rowerowe z rur	t	145 271	198 383	374 755			

kcji zakładów montowniczych. Bowiem 602 zakłady kategorii VIII nie tylko reperują, lecz prawie wszystkie montują rowery z zakupionych części. Również i sklepy handlowe, oprócz sprowadzonych gotowych rowerów, montują u siebie w składach rowery. Wykazana zatem produkcja gotowych rowerów nie daje nam dokładnie pojęcia ilości wyprodukowanych nowych. Można by produkcję rowerów obliczyć na podstawie produkcji ram rowerowych, lecz i w tym wypadku nie znaleźlibyśmy ścisłej liczby, gdyż niewiadomo ile ram zużyto na reperację starych rowerów.

Reasumując powyższe stwierdzamy, że przemysł rowerowy ma dużą przyszłość rozwojową. Wzrasta on będzie w miarę popleczenia stanu dróg lokalnych.

J. K.

ZAKŁADY GRAWERSKIE W STALI G. WINDYGA

WARSZAWA

SPEC.: STEMPLE i ZNAKI FIRMOWE, CYFRY i LITERY. WYŁĄCZNE WYKONANIE ZNAKU G. P. N.

Wallców 28. Tel. 503-58

Wiadomości związkowe

Z Grupy Przemysłu Motoryzacyjnego

W dniu 24 lutego odbyło się posiedzenie Zarządu Grupy, na którym — między innymi — omówiono szereg spraw, dotyczących aktualnej dziedziny krajowej wytwórczości motocykli małolitrażowych i jej zabezpieczenia wobec importu oraz projektu rozszerzenia dotychczasowego uprzywilejowania motocykli „setek“ pod względem rejestracji, prawa jazdy i opłat drogowych na motocykle o większym litrażu silnika.

Zarząd Grupy przyjął do wiadomości odnośne wystąpienia do władz miarodajnych o zaniechanie szkodliwych dla rozwoju stosunkowo młodej produkcji motocykli o litrażu 100 ccm zamierzeń i zapoznał się z tokiem prac Komisji Koordynacyjnej sekcji motocyklowej.

W wyniku badań dotychczasowego postępu motoryzacji kraju, położono specjalny nacisk na konieczność szybszego rozwoju komunikacji autobusowej. Przyrost bowiem tego typu pojazdu wskazuje minimalne postępy, biorąc pod uwagę nasze wymogi gospodarcze.

W dalszym ciągu posiedzenia, Zarząd rozważał kwestie, dotyczące usprawnienia produkcji poszczególnych elementów samochodowych w kraju, łącznie z koniecznością zmniejszenia typów pojazdów mechanicznych.

Postanowiono odbyć specjalne posiedzenie Prezydium, celem przygotowania programu i materiału na Zwyczajne Walne Zgromadzenie Członków Grupy, którego termin przewidziano na 25 kwietnia r. b.

Z przemysłu motorowego

W dniu 22 lutego, na Zebraniu, poświęconym sprawom zorganizowania Grupy Silników Spalinowych, wyłoniona została Komisja w składzie pp.: Toepfera, Steinhagena, Stołagiewicza, Kunstettera i Dołkowskiego, której zadaniem będzie powołanie do życia nowej grupy.

Konferencja Importowa odbędzie się 2 i 3-go marca

W ubiegłym roku Pan Minister Przemysłu i Handlu zwrócił się do Rady Handlu Zagranicznego R. P. z poleceniem podjęcia badań nad organizacją przywozu do Polski artykułów o charakterze masowym, a w szczególności surowców. Badania te miały na celu ocenę obecnych form organizacyjnych i metod oraz źródeł importu pod kątem długofalowych potrzeb i interesów gospodarstwa narodowego, ustalenie wniosków wskazujących formy, metody i źródła zakupu najlepiej zabezpieczające interesy gospodarstwa narodowego i wreszcie wskazanie sposobu postępowania zaleconego przy urzeczywistnieniu tych optymalnych form, metod i źródeł zakupu.

Po przeprowadzeniu tych badań, Pan Minister polecił zorganizowanie Konferencji Importowej

w celu skryształizowania poglądów sfer gospodarczych na kierunek polityki Państwa na tym odcinku i na kierunek działalności czynników prywatnych w zakresie racjonalizacji przywozu.

Termin konferencji ustalony został na 2 i 3 marca br. Otwarcie jej nastąpi dnia 2 marca br. w godzinach rannych w sali Resursy Kupieckiej. Na porządku obrad Konferencji przewidziane są referaty: p. dr. Stanisława Waschki na temat struktury i dróg reformy przywozu polskiego, p. Emiliana Bobkowicza na temat braku i potrzeby przedsiębiorstw handlowych w imporcie, p. Karola Lastowitshki w sprawie obsługi finansowej przywozu, p. Wincentego Bartosiaka na temat metod i środków przემowania pomocniczych funkcji handlowych (przewóz, spedycja, maklerstwo) i dyr. Kazimierza Gadomskiego p.t. „O własny dostęp do surowców kolonialnych“.

Po referatach tych odbędzie się dyskusja, a następnie wygłoszony będzie referat sprawozdawczy p. dr. Andrzeja Marchwińskiego pt. „Środki realizacji wysuniętych wniosków“ — po czym nastąpi zamknięcie obrad.

Zakończenie prac Komisji do Badania Interwencjonizmu

Dnia 20 bm. w godzinach popołudniowych odbyło się w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie ostatnie zebranie Komisji do Badania Interwencjonizmu w zakresie przemysłowym, na które przybyli pp.: Minister Przemysłu i Handlu Antoni Roman, Wiceminister Adam Rose, Dyr. Dep. R. Dietrich, Nacz. Molenda i Prof. Piotrowski, oraz członkowie Komisji powołanej przez p. Ministra Przemysłu i Handlu w dniu 12 lutego 1938 r.

Przewodniczący Komisji sen. Klarner, wręczając p. Ministrowi Romanowi sprawozdanie z prac Komisji, scharakteryzował pokrótce ich przebieg i warunki.

Komisja obradowała w okresie rocznym na 14 zebraniach plenarnych i 37 zebraniach wyłonionej przez nią Podkomisji Rzeczoznawców. Podstawą prac Komisji były wyniki przeprowadzonej przez nią ankiety branżowej, obejmującej 18 gałęzi przemysłu, jak również obserwacje przeprowadzone za granicą w 12 krajach. W pracach swych Komisja wyszła z założenia, że interwencjonizm nie jest celem samym w sobie, lecz środkiem do realizowania określonego programu gospodarczego. Wnioski Komisji formułują zasady, na których winna się opierać polityka interwencyjna w programie gospodarczym państwa, warunki sprawnego jej stosowania, rolę Ministerstwa Przemysłu i Handlu, samorządu gospodarczego, wolnych zrzeszeń gospodarczych i karteli w polityce interwencyjnej i wreszcie środki dalszego usprawnienia interwencjonizmu.

W szczególności Komisja stwierdziła m. in., że istniejąca w Polsce organizacja przemysłu, oparta na dobrowolnych związkach przemysłowych oraz Izbach Przemysłowo-Handlowych, odgrywa istotną

i dodatnią rolę w zakresie rozwoju życia gospodarczego. Jeżeli idzie o funkcje, związane z reprezentacją zawodową przemysłu oraz z normalną samodzielną działalnością istniejących dobrowolnych związków branżowych, to organizację tę należy w przekonaniu Komisji nadal uznać za całkowicie wystarczającą. Istniejące organizacje wykonywują również w pewnym zakresie i zadania związane z interwencjonizmem przemysłowym. Uzupełnienie tej organizacji może tym samym okazać się wskazane w tych tylko dziedzinach życia gospodarczego, w których interwencjonizm przemysłowy posunięty zostaje szczególnie daleko.

Uzupełnieniem tym winno być powoływanie do życia w miarę potrzeby: a) Międzybranżowych Komitetów Przemysłowych, które będą miały za zadanie harmonizowanie potrzeb i działalności różnych gałęzi wytwórczości oraz współdziałanie w określaniu konkretnych celów i zadań polityki gospodarczej, w szczególności interwencyjnej, w stosunku do poszczególnych zagadnień i dziedzin gospodarstwa narodowego; b) a w tych wypadkach, gdy Komitety te uznają to za celowe—powoływanie do życia Przemysłowych Zrzeszeń Specjalnych dla wykonywania określonych zleconych czynności interwencyjnych.

Jednakże i w tych warunkach uzupełnienie aparatu organizacyjnego winno być prowadzone z zachowaniem zasady pozostawienia całkowitej gestii przedsiębiorstw prywatnych w rękach przedsiębiorców z wykluczeniem tendencji do przerostów organizacyjnych i biurokratyzacji aparatu organizacyjnego.

Opinia publiczna mogła zaznajomić się z wynikami prac Komisji na podstawie szczegółowego sprawozdania drukowanego.

Kończąc swe przemówienie Prezes Klarner podkreślił, iż ze względu na ogrom zagadnienia, prace Komisji nie wyczerpały go całkowicie i sprawa wymaga dalszych prac, które winny być kontynuowane. Komisja dążyła do rozwiązania postawionego jej przez p. Ministra zadania z całym obiektywizmem i rzeczowością.

W odpowiedzi na przemówienie Prezesa Klarnera zabrał głos p. Minister Przemysłu i Handlu Antoni Roman, który wyraził przewodniczącemu i członkom Komisji wdzięczność i uznanie za przeprowadzoną trudną i wielką pracę. P. Minister podkreślił, że interwencjonizm jest złem koniecznym i stanowi trudny problem państwowy, wymagający takiego rozwiązania, by nie hamował dynamizmu rozwojowego życia gospodarczego, lecz — przeciwnie, by dynamizm ten ułatwiał. Wyniki prac Komisji posłużą właśnie do takiego rozwiązania tego problemu.

Kończąc swe przemówienie, p. Minister Roman podkreślił, iż samorząd gospodarczy, tak jak na innych odcinkach, również w sposobie wywiązania się z zadania, powierzonego Komisji przez p. Ministra, zdał swój egzamin. (G.S.I.).

Znaczenie wolnych zrzeszeń branżowych

Komisja do Zbadania Interwencjonizmu w zakresie przemysłowym w uchwałach swoich wskaza-

ła m. in. na doniosłą rolę, jaką odegrać mogą wolne zrzeszenia branżowe w zakresie wykonywania zadań interwencyjnych.

Dobrowolne zrzeszenie branżowe, obejmujące zazwyczaj znakomitą większość przedsiębiorstw danej branży, stanowi w praktyce organizację, zastępującą interesy całej branży — gdyż działalność na rzecz i w imieniu przedsiębiorstw zrzeszonych (do czego związki dobrowolnie są formalnie powołane), przynosi pożytek całej zainteresowanej gałęzi gospodarstwa, a ponadto zrzeszenia te zabiegają z reguły, by wszelkie zarządzenia polityki gospodarczej miały charakter nie przywilejów lub praw indywidualnych, lecz aktów generalnych, działających w stosunku do przedsiębiorstw zrzeszonych i niezrzeszonych, zarówno istniejących jak i powstających.

Różnorodność form organizacyjnych odpowiada różnorodnej strukturze oraz niejednorodnemu stanowi rozwojowemu poszczególnych gałęzi przemysłowych.

Przedmiotem szczególnej troski i celem specjalnej akcji ze strony czynników społecznych musi być upowszechnienie idei zrzeszeniowej. Akcja ta powinna polegać przede wszystkim na propagandzie oraz na bezpośredniej perswazji, przy czym powinna ona dotyczyć zarówno branż nie posiadających wcale zrzeszeń lub rozproszonych w kilku zrzeszeniach, jak i przedsiębiorstw, nie należących do właściwych zrzeszeń branżowych.

Umowa handlowa polsko-litewska

W myśl postanowień umowy polsko-litewskiej z dn. 22.XII.1938 r. — kontyngenty wywozowe z Polski na Litwę obejmują:

Poz. tar. cel. lit. 131 — biel cynkowa i litopon, 139 i nast. surówka żeliwna i stopy takie jak ferromangan, ferrosilicium, 140, 141, 142 — żelazo i stal walcowane wszelkiego rodzaju, z wyjątkiem żelaza budowlanego, blach cynkowane wszelkiej grubości, blach żelaznych czarnych o grubości mniej niż 7 mm. i drutu grubości mniej niż 0,6 mm., z 149 p. 3 — noże, widelce, łyżki i inne przybory stołowe jak półmiski, tace, wazony z aliażu nierdzewiącego lub posrebrzane, 150 p. 3 — wyroby żeliwne również emaliowane, 152 — wyroby z żelaza z wyj. rur, 156 p. 1 d — hacze, 159 p. 2, 3, 4 — materiały wybuchowe, kapsle, proch myśliwski i t. d., 167 p. 5, 10-a, b — maszyny rolnicze i ich części, ex 169 p. 2 — aparaty radiowe i ich części.

Poza tym został otwarty ogólny kontyngent dla innych towarów, które mogłyby stanowić przedmiot obrotu w dalszym rozwoju stosunków handlowych między obu krajami.

Kontyngenty na przywóz z Litwy do Polski obejmują: złom żelazny.

Umowa rozrachunkowa polsko-czechosłowacka

Do wykonywania postanowień układu rozrachunkowego polsko-czecho-słowackiego, który zaczął obowiązywać z dniem 16.I.1939 r., zostały upoważnione: ze strony polskiej — Polski Instytut Rozrachunkowy, ze strony czecho-słowackiej — Narodni Banka Cesko-Slovenska w Pradze. Do rozrachun-

ku zostały włączone wszelkie należności z tytułu wymiany towarowej, kosztów transportów, ekspedycji, ubezpieczenia, prowizji, robocizny w obrocie uszlachetniającym i t. p. z wyjątkiem następujących należności:

— z tytułu transportu morskiego, przesyłek tranzytowych, łącznie z odpowiednimi opłatami; z tytułu zwrotu dodatkowych kosztów tranzytu w wypadkach, jeżeli koszty te były zapłacone w wolnych dewizach (np. koszty ubezpieczenia, transportu morskiego i t. p.),

— z tytułu wzajemnej obsługi pocztowej, telegraficznej, telefonicznej i t. p. z wyjątkiem należności wynikających z wzajemnego obrachunku przekazów pocztowych.

Wpłaty na konta rozrachunkowe w obu krajach są dokonywane w walucie odnośnego kraju. Przy przeliczeniu walut obu krajów ustalony został aż do odwołania kurs następujący: 100 kc = 18,11 zł.; 100 zł. = 552,18 kc.

Wyплаты na należności w innych walutach obcych będą przyjmowane w Polsce po średnim urzędowym kursie Giełdy Warszawskiej z dnia poprzedzającego wpłatę.

Tytułem opłat pobierane będą: 0,5% od wartości fakturowej przy wpłatach towarowych i 0,3% od sumy wpłat nietowarowych. Minimalna opłata będzie wynosiła 1 zł.

Sprawy skarbowe

Najwyższy Trybunał Administracyjny w motywach wyroku z dnia 28.IX.1938 r. L. Rej. 5957/36, ustalił następujące zasady prawne:

Podanie do wiadomości płatnika w orzeczeniu władzy odwoławczej jedynie konkluzji z przesłuchania zaofiarowanego przez płatnika świadka w formie ogólnej, a mianowicie, że zarzuty odwołania nie zostały udowodnione, nie stanowi dostatecznego rozprawienia się z zaofiarowanym środkiem dowodowym; takie postępowanie władzy skarbowej należy zatem uznać za wadliwe.

Pominięcie w motywach orzeczenia władzy odwoławczej zawartego w odwołaniu płatnika żądania przesłuchania biegłych pod przysięgą — stanowi istotną wadliwość postępowania. — Z postanowienia bowiem art. 67 ordynacji podatkowej jasno wypływa, że płatnikowi służy takie same prawo, jak i władzy, żądania przesłuchania biegłych pod przysięgą. (Wyr. N. T. A. z dnia 21.IX.1938 r., L. Rej. 1016/37). (G.S.I.).

Potrącenia należności za świadectwa przemysłowe

W związku z płatnością pierwszej zaliczki miesięcznej na podatek obrotowy, obowiązujący od 1.I. 1939 r. — Ministerstwo Skarbu w okólniku z dnia 31.I.1939 r. wydało władzom skarbowym zarządzenie, normujące zagadnienie potrącania z zaliczek miesięcznych części należności na świadectwa przemysłowe nabyte na 1939 rok podatkowy. Zgodnie z art. 15 ust. (2) i (3) ustawy o podatku obrotowym potrąceniu z zaliczki miesięcznej podlega $\frac{1}{10}$ część

zasadniczej ceny świadectwa, przypadającej na rzecz Skarbu łącznie z 15%-wym dodatkiem. Potrąceniu podlega należność za świadectwa przemysłowe, faktycznie wykupione na 1939 r. Władze skarbowe winny wymierzać zaliczki miesięczne w kwotach netto, t. j. po potrąceniu odpowiedniej części należności. Natomiast wymiary będą ustalane brutto. Potrącenia będą dokonane tylko z należności podatkowych, przypadających na 1939 r. Jeśli wymierzony podatek wyniesie mniejszą sumę od należności, przypadającej do potrącenia, zostanie potrącona tylko suma wymiaru.

Te same zasady odnoszą się do dodatkowych wymiarów, uskuteczonych przez władze skarbowe. (G.S.I.).

Magazyny surowcowe a podatek dochodowy

Łódzka „Republika“ z 15 i 16 lutego r. b., podaje o przygotowywanej przez Ministerstwo Skarbu decyzji, aby przepisy o stosowaniu ulg podatkowych rozciągnięte zostały na przedsiębiorstwa magazynujące surowce. Koszty tworzenia rezerw surowcowych byłyby potrącane z podatku dochodowego.

Wejście w życie takiego rozporządzenia stanowiłoby poważny przyczynnik polityki surowcowej i stałoby się bodźcem dla tworzenia zapasów tak potrzebnych na wypadek wojny.

«Zakłady Samochodowe Wspólnoty Interesów S. A., Warszawa»

W końcu ubiegłego roku powołana została do życia Spółka p. f. „Zakłady Samochodowe Wspólnoty Interesów S. A.“ o kapitale zakładowym zł. 5.000.000. Siedzibą Spółki jest Warszawa, Aleja na Skarpie 77. Zadaniem tej Spółki ma być montaż i produkcja samochodów zgodnie z udzieloną „Wspólnocie Interesów“ koncesją przez p. Ministra Komunikacji.

Międzynarodowa Konfederacja Studentów w Zakładach »Wspólnoty Interesów«

W dniu 8 stycznia br. gościła w zakładach „Wspólnoty Interesów“ wycieczka Międzynarodowej Konfederacji Studentów (C. I. E.) w liczbie 65 osób, reprezentujących 16 państw. Wycieczka składała się z członków kongresu C. I. E., który tego roku odbywał się w Polsce.

Przedstawiciele C. I. E. zwiedzili hutę „Piłsudski“ i wysłuchali referatu o problemach polskiego hutnictwa i górnictwa węglowego.

Nowe wydawnictwo »Wspólnoty Interesów«

Z dniem 1 stycznia r.b. „Wspólnota Interesów“ przystąpiła do wydawania miesięcznego biuletynu pt.: „Zbrojenie betonu“, przeznaczonego dla przemysłu budowlanego.

Pierwszy Polski Zjazd Spawalniczy

5 Stowarzyszeń technicznych: Stow. dla Rozwoju Spawania i Cięcia Metali, Stowarzyszenie Hutników Polskich, Stow. Inżynierów Mechaników Polskich, Związek Polskich In-

zynierów Budowlanych i Związek Polskich Inżynierów Lotniczych postanowiło zorganizować

Pierwszy Polski Zjazd Spawalniczy,

który odbędzie się w Warszawie w Gmachu Stowarzyszenia Techników Polskich, Czackiego 3/5, w dn. 21, 22 i 23 kwietnia 1939 r.

Na Zjazd zgłoszono ok. 40 referatów na tematy następujące: zastosowania spawania w budownictwie maszynowym, środków transportowych, konstrukcji budowlanych i mostów, zbiorników na ciśnienie i kotłów parowych, aparatury chemicznej ze stali kwasoodpornych, spawania szyn, badania metalograficzne i wytrzymałościowe, kontrola spoin i badania rentgenograficzne, zagadnienie naprężeń i odkształceń skurczowych, hartowanie za pomocą palnika, nowe metody spawania maszynowego, zagadnienie ciśnienia w wytwornicach, teoria spawania łukowego, organizacja spawalni, szkolenie spawaczy i t. p.

W zjeździe mogą brać udział wszyscy interesujący się zagadnieniami spawalnictwa.

Opłaty za uczestnicwo w Zjeździe ustalono w wysokości następującej:

członkowie stowarzyszeń techn. organizujących Zjazd 5 zł.
inni uczestnicy 10 „
słuchacze Politechnik 3 „
członkowie wspierający (osoby prawne) minimum 100 „

ci ostatni z prawem delegowania 4 przedstawicieli, którzy będą mieli prawa zwykłych członków Zjazdu.

Zgłoszenia należy przysyłać do Komitetu Organizacyjnego Pierwszego Polskiego Zjazdu Spawalniczego, Warszawa, Zgoda 10 m. 3, tel. 5-60-47.

O sześć nowych statków powiększy się polska flota handlowa

Związek Izb Przemysłowo-Handlowych otrzymał od Ministerstwa Przemysłu i Handlu informację, że w ostatnim czasie udzielony został stoczniom krajowym, względnie zagranicznym, szereg nowych większych zamówień. Tak więc na Stoczni Gdynińskiej budowany jest 1 stalowy luger rybacki dla Ministerstwa Przemysłu i Handlu, zaś w Stoczni Yachtowej w Gdyni — motorowa drewniana łódź pilotowa dla Urzędu Morskiego w Gdyni. Ponadto stocznia holenderska E. I. Smit i Zoon's Scheepswerven w Westerbroek otrzymała zamówienie na budowę 3-ech małych stalowych statków towarowych dla trzech polskich firm: „Rothert i Kiłaczycki“, „Warta“ i „Warszawskie Tow. Transportowe“. Wreszcie Polsko-Brytyjskie Tow. Okrętowe zamówiło 1 stalowy motorowy statek pasażersko-towarowy — na stoczni holenderskiej „Werf de Noord“ w Alblasterdam.

Przy wszystkich tych zamówieniach zastrzeżono dla produkcji polskiej prawo pierwszeństwa dostawy artykułów, potrzebnych do budowy statków; zainteresowane firmy polskie winny więc przystąpić do składania ofert wspomnianym stoczniom.

W wyniku rozmów, przeprowadzonych przez delegata polskiego przemysłu hutniczego, stocznia holenderska „Werf de Noord“ w momencie podpisania umowy zobowiązała się zamówić z Polski stali okrętowej i żelaza za sumę 200.000 fl. hol., t. zn. ok. 570.000 zł. (G.S.I.).

Należy wyrazić żal, że tak stosunkowo znaczne zamówienia nie zostały przydzielone stoczniom krajowym, co pozwoliłoby na większe wykorzystanie naszych surowców i robocizny.

Produkcja cynku i ołowiu w Polsce

Produkcja cynku w Polsce w styczniu r. b. zmniejszyła się w porównaniu do poprzedniego miesiąca o 3%, produkcja blachy cynkowej o 25%, podczas kiedy produkcja ołowiu wzrosła o 14,6%. Przedstawia się to jak następuje w tonach:

	Stycz. 1939	Grudz. 1938	Stycz. 1938
Produkcja cynku elektrol.	9.700	10.100	8.857
Produkcja blachy cynkow.	1.212	1.613	1.576
Produkcja ołowiu	1.567	1.374	1.333

W porównaniu do stycznia 1938 r. zwiększyła się produkcja cynku o 9,5%, produkcja ołowiu o 17,8%, natomiast produkcja blachy cynkowej spadła o 23,3%. (T.)

Ochrona wynalazków

Ruch wynalazczy przybrał ostatnimi czasy znacznie na swej prężności. Jest to wynikiem systematycznych prac Polskiego Stowarzyszenia Popierania Wynalazków w Łodzi, które przez organ swój Technika — Rzemiosło — Wynalazki, dąży do spopularyzowania walorów polskiego wynalazcy-konstruktora.

Problem wynalazczy w Polsce znalazł zrozumienie kierowników nawy państwowej, dowodem czego jest powołanie do życia Instytutu Popierania Wynalazków.

Zagadnienie wynalazcze, oraz samą istotę Instytutu szeroko omawia ostatni (marcowy) Nr. 3 „Techniki — Rzemiosła — Wynalazków“. W numerze tym znajdujemy również artykuł inż. Bohatyrewa, traktujący o torfie, jako paliwie zastępczym. Jak wiadomo, torf dotąd w Polsce nie miał szerszego zastosowania.

Ponadto w numerze tym znajduje się szereg różnych artykułów oraz ciekawych ilustracji, z ostatnio dokonanych wynalazków, zarówno w kraju, jak i za granicą.

Do nabycia we wszystkich kioskach „Ruchu“. Administracja „Techniki — Rzemiosła — Wynalazków“ w Łodzi, Sienkiewicza 40.

Posiedzenie w sprawie kredytów towarowych inwestycyjnych

W dniu 27 lutego r. b. odbyła się pod przewodnictwem Pana Wice-Ministra Przemysłu i Handlu, Adama Rosego, w lokalu Min. Przemysłu i Handlu, konferencja w sprawie kredytów towarowych z Niemiec, na inwestycje w przemyśle. Udział w konferencji wzięli przedstawiciele samorządu gospodarczego, związków branżowych, delegaci Banku Gospodarstwa Krajowego oraz delegat Min. Skarbu — w ilości 70 osób.

Po przeprowadzonej szczegółowej dyskusji została wybrana Komisja Przemysłowa Doradczą przy Min. Przemysłu i Handlu dla realizacji powyższego zagadnienia.

Wiadomości z zagranicy

Udział U.S.A. w światowej produkcji samochodów spadł z 83% do 64%. — Przemysł samochodowy Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej dostarczył w ubiegłym roku 2.691.000 samochodów, wobec 4.809.000 sztuk samochodów dostarczonych w 1937 r. Z powyższych względów udział U.S.A. w światowej produkcji samochodów spadł z 83% do 64%. Wywóz samochodów ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej również znacznie się pogorszył, jednakże nie w tym stopniu jak w zaopatrzeniu rynku wewnętrznego. Według ostatnio zebranych danych, wywóz zarówno osobowych jak i ciężarowych wozów ilościowo zmniejszył się o 30%, a wartościowo o 27%. Stan ten przedstawia się jak następuje:

	Eksport ilość		Spadek %
	1938	1937	
Wozy osobowe	229.500	161.600	30
Wozy ciężarowe	165.700	115.600	30
Razem	395.200	277.200	30
Wartość w milj. \$	234,9	172,2	27

Łącznie z częściami dodatkowymi i zapasowymi wywóz artykułów z dziedziny samochodowej wyraził się wartościowo w 1938 r. kwotą ogólną 282,8 milionów dolarów wobec 360,2 milionów dolarów z ubiegłego roku.

Poniższa tabela ilustruje ew. wyżkę lub niżkę wartości wyprodukowanych samochodów według marek fabrycznych:

	Zwyżka ew. niżka wartości prod. w milj. \$	
	1937	1938
General Motors	+ 196,44	+ 102,32
Chrysler	+ 50,73	+ 18,79
Nash	+ 3,64	— 7,66
Packard	+ 3,05	— 1,80
Studebaker	+ 0,81	— 1,80
Willys-Overland	+ 0,47	— 1,28
Reo Motor	— 1,98	— 1,60

Te 7 firm samochodowych amerykańskich, których czysty zysk od 1937 r. w porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszył się z 309 do 253 milionów dolarów, miały w ubiegłym roku zaledwie 107 milionów zysku, co w porównaniu do 1936 r. wykazuje zmniejszenie prawie o $\frac{2}{3}$. Z zyskiem pracowały w ostatnich latach tylko pierwsze dwa duże koncerny: General Motors i Chrysler Corporation, podczas kiedy pozostałe mniejsze przedsiębiorstwa miały do zanotowania tylko straty. (T.)

Produkcja siarki we Włoszech. — Produkcja siarki we Włoszech od 1934 r. zwiększyła się więcej niż podwójnie. W 1934 r. wyprodukowano 181.423 tony, w 1935 r. 297.473, w 1936 r. 329.504, w 1937 r. 339.240 ton i w 1938 r. 372.052 tony (T.)

Zmniejszony wywóz złomu z U.S.A. — Wywóz złomu ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej zmniejszył się w 1938 r. do sumy wartości 45,9 milionów dolarów, wobec 79,2 milionów dolarów z 1937 r. Wywóz złomu ilościowo przedstawiał się jak następuje (w 1000 ton), do następujących krajów:

	1938	1937
Japonia	1.382	1.905
Anglia	390	845
Italia	437	381
Niemcy	231	88
Holandia	207	143
Polska i Gdańsk	148	275

(T.)

Zwyżka eksportu samochodów z Francji. — Wywóz samochodów z Francji w styczniu r. b. w porównaniu ze styczniem 1938 r. wzrósł z 1729 szt. (1.346 wozów osobowych, 213 wozów ciężarowych, 170 podwozi), o wartości 47,99 milionów franków, do ilości 2.420 szt. (2.051 wozów osobowych, 221 wozów ciężarowych, 148 podwozi), o wartości 69,78 milionów franków. Najmocniej wzrósł wywóz samochodów z Francji do Wielkiej Brytanii (z 70 na 216 wozów), do Szwajcarii (z 97 do 147), do Szwecji (z 30 na 115), do Holandii (z 45 na 87), do Południowej Afryki (z 7 na 72). Z ciężarowych wozów 25 szt. wyeksportowano do Rumunii. Natomiast do Belgii i Luksemburga spadł wywóz (z 208 szt. do 113) i do Hiszpanii (z 25 do 8 sztuk). (T.)

Produkcja samochodów we Francji w r. 1938. Wedle danych, ogłoszonych w czasopiśmie „Argus de l'Automobile“, Paryż, wyprodukowano w r. 1938 we Francji 221.700 samochodów osobowych i ciężarowych wobec 207.430 jednostek w r. 1937. Zwiększenie zatem produkcji wyniosło 14.270 jednostek. Z globalnej ilości samochodów wyprodukowanych w r. 1938 sprzedano w kraju 201.000 sztuk, wywieziono zaś poza granice Francji 22.900 sztuk. Cyfry odpowiednie za r. 1937 wykazują 184.998 sztuk sprzedanych w kraju i zaledwo 2682 eksportowanych. A.

Obniżka cen maszyn do pisania w Niemczech. Państwowy Komisarz ochrony cen zarządził z ważnością od dnia 1 stycznia rb. obniżkę ceny maszyn do pisania w sprzedaży detalicznej o około 10% cen dotychczasowych. Obniżka ta wynosi przy maszynach standaryzowanych 39 RM na sztuce, a przy maszynach małych, t. zw. portable RM 23,49 na sztuce. Ceny sprzedażne wynoszą zatem od dnia 1 stycznia rb. maszyn biurowych, standaryzowanych 351 RM, zamiast dotychczasowych 390 RM, a maszyn „portable“ 210,60 RM, zamiast 233,40 RM. Wedle obliczenia ubytek w utargu rocznym wyniesie naskutek tej obniżki około 6,75 milionów RM.

W kołach zbliżonych do producentów maszyn do pisania przypisują obniżkę tę znacznemu nasy-

ceniu rynku wewnętrznego, zwłaszcza maszynami mniejszymi — „portable“, przy czym koła te wyrażają wątpliwość, czy tego rodzaju obniżka, zarządzona bezwzględnie w porozumieniu z zainteresowanymi wytwórcami, ożywi na nowo krajowe rynki zbytu. A.

Wzrost produkcji aluminium we Francji. — Produkcja aluminium we Francji określa się rocznie ilością 45.000 ton, chociaż przez rozbudowę istniejących urządzeń do tej produkcji wyprodukowano w 1938 r. 55.000 ton, podczas kiedy zużycie aluminium we Francji wynosi zaledwie 28.000 ton rocznie. (T).

Amerykańska produkcja samochodów w 1938 roku. — Według statystyki Zjednoczenia amerykańskich fabrykantów samochodów, produkcja samochodów w U.S.A. i Kanadzie w 1938 r. wyniosła 2.635.000 sztuk, z czego 2.110.000 osobowych i 525 tys. szt. samochodów ciężarowych. Ogólna produkcja w porównaniu do 1937 r. zmniejszyła się o 47%. 19% rocznej produkcji wyniósł eksport do innych krajów. Należy się liczyć z faktem, że o ile nie nastąpi pogorszenie się dotychczasowych warunków gospodarczych, produkcja samochodów w Ameryce, biorąc pod uwagę dotychczasowe zamówienia, dojdzie w 1939 do 3.500.000 sztuk. (T).

Kapitał zagraniczny zainwestowany w Litwie. Według najnowszych danych, zagraniczny kapitał, zainwestowany w spółkach akcyjnych w Litwie, podzielić można według krajów jak następuje: Belgia 17,8 milionów litów (34,2%), Niemcy 12 miln. litów (23,1%), Szwecja 6,12 miln. litów (11,8%), Holandia 5,5 miln. litów (10,6%), Anglia 4,7 miln. litów (9,1%) i Stany Zjednoczone Ameryki Północnej 2,6 miln. litów (5%). (T).

Uprzemysłowanie Iranu. — Po wybudowaniu linii kolejowej, przecinającej cały Iran, rząd perski buduje potężną hutę żelazną, 2 wielkie piece, kompletną stalownię oraz walcownię. Surowce oraz węgiel będą pochodzenia krajowego. Całkowite instalacje mają być dostarczone przez firmy: Demag-Duisburg und Krupp Essen. (T).

Produkcja miedzi w Turcji. — Produkcja miedzi w Turcji, głównie w kopalniach Ergani przy linii kolejowej Malatya — Diyarbakir wyniosła za ostatnie 3 lata 20.000 ton czystej miedzi, pokrywając tym nietylko całkowite zapotrzebowanie kraju, ale pozwalając wywieźć część na międzynarodowy rynek. (T).

Kapitał anglo-amerykański zamierza budować wysokie piece w Bułgarii. — W końcu grudnia 1938 bawiła w Sofii delegacja finansistów anglo-amerykańskich, która po zaznajomieniu się na miejscu z warunkami eksploatacji istniejących i już eksploatowanych złóż rudy żelaznej, wniosła do rządu ofertę na budowę kilku wysokich pieców. Jak doniosła prasa angielska, chodzi w tym wypadku o

konsorcjum, które wybudowało już kilka takich pieców w Turcji. A.

Czcionki drukarskie z sztucznej kompozycji. Po długich doświadczeniach udało się wspólnym wysiłkom chemików w I. G. Farben i Dynamit A. G. w Troitsdorf stworzyć z kompozycji wapna i węgla sztuczny wytwór, który zastąpi w przyszłości ołów, z którego dotąd wyrabiano czcionki drukarskie.

Próby dotychczasowe wykazały wielką odporność nowej tej kompozycji. Obecnie chodzi jeszcze i o stwierdzenie wytrzymałości tej nowej kompozycji w użyciu praktycznym. Obecnie produkowane czcionki, składające się z mieszaniny ołowiu, cyny i antymonu są ciężkie, wymagają specjalnych maszyn, bardzo drogich i powodują znaczne koszty transportu. Nowy wynalazek, dokonany zresztą pod patronatem „Deutscher Verlag“ — instytucji o charakterze nawpół oficjalnym — jest tym bardziej doniosłym, ile że przystosowanie nowych czcionek do istniejących już maszyn nie będzie wymagać specjalnych ani też kosztownych przeróbek.

W kołach fachowych liczą się z fabryczną produkcją tych nowych czcionek już w najbliższym czasie, co przyczyni się do znacznego zaoszczędzenia metali, używanych dotąd do wyrobu tychże. A.

Turecki import metali i artykułów przemysłu metalowego w latach 1935, 1936 i 1937 z podziałem na kraje.

	1937		1936		1935	
	w 1000 Ł.T.	%	w 1000 Ł.T.	%	w 1000 Ł.T.	%
Ogólna suma importu	4527	—	3303	—	3482	—
Niemcy	1721	38,0	1947	58,9	1567	45,0
USA.	1311	29,0	337	10,2	403	11,6
Anglia	317	7,0	392	11,9	609	17,5
Szwecja	169	3,7	144	4,3	80	2,3
Polska	106	2,4	49	1,5	—	—
Austria	92	2,0	69	2,1	107	3,1
Inne kraje	811	17,9	365	11,1	716	20,5

Prywatny kapitał amerykański w brazylijskim kopalnictwie rud. — W wyniku ostatnio przeprowadzonych pertraktacji między amerykańskimi i brazylijskimi sferami bankowymi i przemysłowymi w sprawie zacieśnienia współpracy gospodarczej między tymi dwiema największymi w Ameryce republikami, zawarty został układ między szeregiem banków północno-amerykańskich a zainteresowanymi sferami brazylijskimi, za którymi stoi i rząd, w sprawie finansowej pomocy w kierunku eksploatacji brazylijskich złóż rudy żelaznej. Utworzona w tym celu spółka akcyjna o kapitale 250 milionów dolarów USA. uzyskała już koncesję rządu Brazylii i niebawem przystąpi do rozpoczęcia robót wiertniczych. Zaznaczyć należy, że wbrew odnośnym pogłoskom, chodzi w danym wypadku wyłącznie o kapitał prywatny, nie o fundusze państwowe. Rzecz jasna jednak, że rząd USA udzielić musiał swego zezwolenia na uczestnictwo kapitału USA w zagranicznych przedsiębiorstwach co pewnym również jest, że nie

odmówił swej gwarancji dla tej inwestycji, chociaż w tej mierze brak jakichkolwiek oficjalnych enuncjacji. A.

Zamówienia w U.S.A. na obrabiarki. W ostatnich miesiącach 1938 r. sowieckie towarzystwo handlowe w Nowym Jorku zamówiło w Ameryce duże ilości obrabiarek dla przemysłu samochodowego i traktorowego. Rozmiar tych zamówień zwiększał się z miesiąca na miesiąc tak, że wartość ich w sierpniu i we wrześniu ub. r. wyniosła 4 miliony dolarów, w październiku 5 milionów dolarów, a za pierwszą połowę listopada ub. r. 3.000.000 dolarów. (T)

Niemcy budują spichrze zbożowe w Rumunii. — „Muehlenbau und Industrie“ A. G., Braunschweig, w skrócie znana jako „MIAG“ uzyskała zamówienie na dostawę maszyn i urządzeń elektrycznych do 29 spichrzów, będących obecnie w budowie w Rumunii. Wartość zamówień sięga 5 milionów marek niem (A.).

Światowa produkcja platyny i ceny platynoidów w r. 1938 wyniosła — wedle tymczasowego obliczenia Departamentu handlu w Stanach Zjednoczonych A. P. 460 tysięcy uncyj. W cyfrze tej uwzględniono już i metale podobne w swych właściwościach do platyny. Cena za uncję platyny wahała się w ciągu r. 1938 między 36 dol. (styczeń), 33 dol. (maj), 39 dol. (sierpień) i 34 dol. w grudniu 1938 r. Cena palladium utrzymała się w ciągu tegoż roku w wysokości 24 dol. za uncję. Ceny rhodium wahały się między 120 a 125 dol. za uncję. Ceny iridium ulegały znacznym wahaniom, a to od 85 dol. począwszy, a skończywszy na dol. 58 (grudzień 1938) za uncję. (A.).

Norwegia zamawia statki handlowe w Niemczech. — Stocznia Schichau otrzymała od Tow. Wilhelm Wilhelmsen z Oslo zamówienie na dwa okręty handlowe motorowe po 10.400 ton każdy. W ten sposób liczba zamówionych przez to towarzystwo w stoczni Schichau okrętów wzrosła do sześciu. (G.).

Budowa fabryki samochodów na Węgrzech. — Według doniesień z Węgier, w Komornie przystąpiono do budowy fabryki samochodów. W fabryce tej zatrudnionych będzie początkowo 250 robotników. (T.)

Eksport rowerów z Niemiec. — W 1938 r. eksport rowerów z Niemiec wyniósł 193.999 sztuk, wobec 166.864 szt. z 1937 r. i najwyższego stanu tego eksportu z 1928 r., t. j. 205.500 sztuk. (T.)

Znaczny wzrost produkcji aluminium w Italii. — Produkcja aluminium w Italii wykazuje znaczny wzrost w latach ostatnich. Od 1250 ton w 1920 r. wzrosła produkcja tego metalu do 3500 ton w 1928 r., 7000 w 1929, 13500 w 1932 r., 15900 w 1936, 22900 w 1937 i 25800 ton w 1938 roku. Wewnętrzne zużycie aluminium w 1926 r. przewyższyło znacznie produkcję krajową. W okresie od 1927 — 1930 ro-

ku produkcja krajowa pokryła prawie zużycie wewnętrzne. W następnych latach do 1934 r. produkcja krajowa była o wiele wyższą niż zużycie (w 1932 r. — 8000 ton). W ostatnich latach zużycie aluminium w Italii zrównało się prawie z produkcją. W najbliższych 3 — 4 latach produkcja aluminium wyniesie ma 50000 — 60000 ton rocznie, na 1940 r. projektowane jest wydobycie 40000 ton. (T.)

Otwarcie dużej odlewni żelaza na Litwie. — Od dłuższego już czasu zamierzano uruchomić na Litwie dużą odlewnię żelaza, aby użytkować złom krajowy. W uruchomieniu takiej odlewni miał mieć udział również i rząd litewski. Obecnie B-cia Vailokaitis i Tow. Akc. Tillmanns uruchamiają w egzystujących już starych budynkach w Kownie dużą odlewnię. (T.)

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej z dn. 27 lutego 1939 r. w złotych, po kursie dnia, za tonę metryczną:

Aluminium (krajowe)	2304
Antymon (chiński)	1029
Cyna	5267
Cynk	335
Miedź elektrolityczna	1170
Miedź standard	1033
Ołów	358
Nikiel	4473
Srebro	68

W dniu 27 lutego r. b. ceny metali na rynku londyńskim kształtowały się jak wyżej podano: cyna i miedź — tendencja mocna, cynk i ołów — tendencja utrzymana. W porównaniu z cenami ostatnio przez nas notowanymi w dniu 13 lutego 1939 r., ceny metali nie wykazały większych zmian. Antymon wzrósł o ok. 2,5% i ołów o ok. 2,5%. Cyna, cynk i srebro wzrosły o ok. 0,5%, miedź standard spadła o ok. 0,5%. Pozostałe metale bez zmian. (G.)

NOWE KSIĄŻKI

STAL W BUDOWNICTWIE.

Nakładem Poradni Stosowania Żelaza ukazała się, w formie 175 str. liczącej broszury, odbitka z „Kalendarza Przeglądu Budowlanego“, omawiająca zastosowanie stali w budownictwie. Broszura składa się z 4 rozdziałów, z których I pióra inż. H. Honheisera, omawia stal jako tworzywo i właściwości stali, rozdział II opracowany przez inż. A. Chmieleskiego i B. Mayzela, omawia zasady projektowania konstrukcji stalowych, rozdział III zawiera normy obliczania konstrukcji stalowych a w rozdziale IV zamieszczone są tabele wytworów stalowych, używanych w budownictwie.

Bardzo ciekawe wydawnictwo zasługuje na uznanie. Można je otrzymać w Poradni Stosowania Żelaza, Katowice, ul. Lompy 14.

Doświadczonych
INŻYNIERÓW

z praktyką **POSZUKUJE** się do działów:

- 1) Konstrukcji żelaznych
- 2) Budowy kociołów
- 3) Budowy rurociągów
- 4) Ogólno mechanicznego

Oferty z życiorysem, odpisami świadectw i podaniem wymaganych warunków, kierować

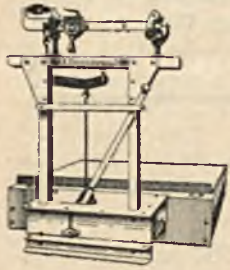
„Stocznia Gdańska” Sp. Akc., Gdańsk, Werftgasse 4

Rok założenia 1920
FABRYKA MOTORÓW ELEKTRYCZNYCH
L. KOREWA

Warszawa — Wola, ul. Syreny Nr. 7, telef. Nr. 5-00-95

ZAKRES PRODUKCJI:

Silniki asynchroniczne: zwarte i pierścieniowe do 15 K.M.
Silniki i Prądnice prądu stałego
Silniki komutatorowe prądu zmiennego
Silniki repulsyjne specjalne do prób prądnic i „magneto” samochodowych i lotniczych
Silniki specjalne do wbudowania
Silniki specjalne do maszyn drukarskich, linotypów oraz intertypów
Prądnice niskowoltowe do galwanizacji
Dmuchawy elektryczne
Naprawy i przewijanie wszelkich maszyn elektrycznych (44)

WAGI

wagonowe, wozowe, magazynowe, dźwignicowe, uchylne, laboratoryjne i wszelkie inne dla potrzeb przemysłu.

FABRYKA WAG

A. KRZYKOWSKI i S-ka

Warszawa, Łucka 13. Telef.: 6-40-85, 6-46-85.

Rok założ. 1879.

(—)

OŁDAKOWSKI
i
NEUMARK

właśc. Edw. Neumark

Łódź, Pogonowskiego 81.

Produkuje:

MŁOTY sprężynowe i spadowe, wózki transportowe, narzędzia ślusarskie, kowalskie, kolejowe i drogowe, klucze maszynowe lotnicze i specjalne, ODKUWKI ze stali węglistych i stopowych. (37)

Rok założ. 1878

SCHWABE, BIELSKO

Rok założ. 1878

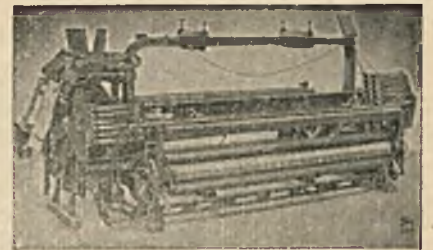
FABRYKA MASZYN

Silniki trójfazowe.
Najstarsza w kraju fabryka silników.

Maszyny do szycia.
Wszelkie typy i wykonania.

Mech. krosna tkackie
własne patenty
eksport do wszystkich krajów.

(29)

Źródła zakupu.

Dźwigi osobowe i osobowo-ciężarowe:

Fabryka Maszyn „Moc” Sp. Akc., Warszawa, Wolaska 121, tel. 248-30 (16)

* „Bracia Jenike, Fabryka Dźwigów Spółka Akcyjna”, Warszawa, Aleja Jerozolimska 20, telefony: 629-64 i 220-00. (15)

* Roman Groniowski Sp. Akc. Fabryka Dźwigów, Warszawa, Emilii Plater 10, telefon centrala: 8-00-80. (17)

Elektrody do spawania lukiem elektrycznym:

Franc. Tow. Akc. „Perun” Warszawa. Oddział w Polsce. Biuro: ul. Jasna 1, tel. 560-47. Fabryka: ul. Grochowska 301, tel. 10.45-90. (10)

Elewatory (podnośniki):

Wytwórnia Maszyn Inż. I. Banachiewicz i S-ka. Dawn. Krawczyk i S-ka. Przedstawicielstwo w Warszawie f-ma „Metaferrum”, ul. Ks. Skorupki 12 m. 5, telefon 8.49-30. (18)

Gaśnice

MI - RA Zjednoczone Wytwórnice Gaśnicze, Warszawa, Wspólna 3-a, telefon 9-70-34, 9-43-94. (3)

Imadła ślusarskie

stałe i obrotowe. Zakłady Mechaniczne i Odlewnia Żelaza, Inż. Jan Abratański i S-ka, Spółka firmowo-komandytowa w Rembertowie, telef. 2 podm. Nr. 11. Biuro: Warszawa, ulica Wspólna 30, telefon Nr. 8.15-92. (1)

Łańcuchy:

Pierwsza Polska Wytwórnia Łańcuchów Rolkowych, St. Kubiak, Warszawa, Hrubieszowska 9, tel. 6.75-44. Łańcuchy przegubowe Gall'a dla dźwigów, przeciągarek i do napędu maszyn. Łańcuchy do transporterów, elewatorów, do czyszczenia rur kotłowych (płomiennych), łańcuchy do maszyn przedziałniczych, łańcuchy syst. Fleyer'a dla celów nośnych. Koła zębate łańcuchowe. (20)

Łańcuchy:

Łańcuchy i sztanconwane wyroby, Spadkobiercy Juliusza Jarischa, Fabryka Śrub i Wyrobów Tłoczonych w Łodzi, ul. Wodna Nr 11/13. (36)

Łożyska kulkowe

Karol Kuske: Warszawa 1, skrzyn. poczt. 299. Telefony: 920-95 i 988-61, ul. Nowogrodzka 12, depesze: Karkus, Warszawa. Łódź, ul. Kilińskiego 84. Telefon 205-81. Poznań, ul. 27 grudnia 16. Telefon 48-25.

Odlewy:

Mokotowska Odlewnia Żelaza, T. Gołębiowski i Synowie, Warszawa, Madańskiego 67, tel. 4.16-83 (43)

Okna żelazne:

Wytwórnia Maszyn Inż. I. Banachiewicz i S-ka. Dawn. Krawczyk i S-ka. Przedstawicielstwo w Warszawie, f-ma „Metaferrum” ul. Ks. Skorupki 12 m. 5, telefon 8.49-30. (18)

Okucia budowlane —

od zwyczajnych do najodrobniejszych. Fabryka Okuć Budowlanych, Bracia Lubert Sp. Akc., Warszawa, ul. Złota Nr. 34, telef. 647-35 i 690-10. (21)

Ołowiane Wyroby

blacha, rury, druty, folie W. Kemnitz, Warszawa IV Terespolska 24, tel. 10.24-24 (11)

Piece węglowe

stałe palące się, systemu amerykańskiego, niezawodne, o nowoczesnej linii. Herzfeld & Victorius, Spółka Akcyjna, Grudziądz. (22)

Pierścienie tłokowe

do silników lotniczych, samochodowych i maszyn parowych. Zakłady Mechaniczne i Odlewnia Żelaza, Inż. Jan Abratański i S-ka. Spółka firmowo-komandytowa w Rembertowie, tel. 2 podm. Nr. 11. Biuro: Warszawa, ul. Wspólna Nr. 30, tel. 8.15-92. (1)

Pompy:

„Sirius”, Specjalna Fabryka Pomp odśrodkowych i turbinowych. Warszawa-Praha, Zamojskiego 51, telefon 10.18-25. (23)

* Zakłady Mechaniczne Inżynier Stefan Twardowski, dawniej Brandel, Witoszyński i S-ka. Pierwsza w Polsce fabryka pomp odśrodkowych turbinowych. Warszawa-Praha, Grochowska 314. Telefon 10.18-86. (24)

Pompy wirowe

samozasysające, wolnobieżne typu „SIHI”, do wody, benzyny, benzolu, ropy, oleju gazowego, spirytusu, octu, wina, mleka, solanek, amoniaku i t. p., pompy przeciwpożarowe kondensatowe, do mokrego powietrza i pompy próżniowe. Herzfeld & Victorius, Spółka Akcyjna, Grudziądz. (22)

Pędnie:

Wytwórnia Maszyn Inż. I. Banachiewicz i S-ka. Dawn. Krawczyk i S-ka. Przedstawicielstwo w Warszawie f-ma „Metaferrum”, ul. Ks. Skorupki 12 m. 5, telefon 8.49-30. (18)

Przewody elektryczne:

Centralne Biuro Sprzedaży przewodów „Centroprowad”, Sp. z o. o., Warszawa, Królewska 23, tel. 3-40-31 — 34. (25)

Radiatory żeliwne wszelkich modeli:

„S. O. R.” Syndykat Odlewni Radiatorów, Sp. z o. odp., Warszawa, ul. Czackiego 15/17, tel. 767-01. (26)

Rury faliste:

i przewody rurowe do pary dla wysokiego i niskiego ciśnienia oraz wyroby z blachy, spawane acetylenem, wykonywa i dostarcza Fabryka Przewodów Rurowych „Compensator” W. Maciejewski i S-ka, Warszawa, ul. św. Stanisława 1/3, telef. 618-72. (27)

Rury żeliwne wodociągowe stojąco i wirowo lano:

Biuro Sprzedaży Rur Ziedn. Odlewni: „Ruropol”, Warszawa, Nowy Świat 35. Telefony: 209-26 i 274-43. (28)

Silniki

spalinowe Diesla z komorą wstępną patent Benz. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza Maurycy Bauer wł. Ryszard Bauer, Łódź, ul. Piotrkowska 170. Telefon 128-23.

Spawalnice, urządzenia acetylenowe i elektryczne:

Tow. Akc. „Perun”, Warszawa, Biuro: Jasna 1, tel. 5.60-47. Fabryka: Grochowska Nr. 301, tel. 10.45-90. (10)

Sztanconwane wyroby:

Masowe artykuły sztanconwane, tłoczone i ciągnione. Fabryka Wyrobów Metalowych Wacław Czajkowski i S-ka, sp. z o. o. Warszawa, Miynarska 33, telefon 278-95. (30)

Wagi:

Wagi uchyłne: nośności od 1 do 20 kg. " " ze skalą kołową (przemysłowe), nośność od 10 do 1.500 kg. i wyżej. Specjalna Fabryka Wąg Uchylnych J. CAUDR w Lublinie. Wyłącznie Przedstawiciele T-wo Block — Brun, S. A. Warszawa Gmach Hotelu Bristol tel. 676-43.

Wagi wagonowe, wozowe, magazynowe, kranowe i inne:

A. Krzykowski, Fabryka Wąg, Warszawa, Łucka 13, telefony: 646-85 i 840-85. (31)

Walce drogowe:

Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce, Sp. Akc. Zakłady w Chrzanowie (Małopolska). Zarząd w Warszawie, Zgoda 8. (32)

Wodociągi domowe

samoczynne z kompletną armaturą elektryczną, zastępujące wodociągi miejskie. Herzfeld & Victorius, Spółka Akcyjna, Grudziądz. (22)

Wyroby kute:

Wszystkie wyroby kute, imadła, osie, kryzy, blachy płużne i t. p. Brevillier-Urban T. A., Ustroń. (33)

Zegarów Fabryka:

Bracia Fortwängler, właśc. K. F. Hettlich w Warszawie. Okopowa 26. Tel 615-47. (34)

Zjednoczone polskie fabryki śrub

Sp. z ogr. odp. Centrala: Bielsko, Inwalidów 2. Adres teleg. „SRUBA-BIELSKO”, tel. 2740, 2741, 2742. Oddział, Warszawa, Widok 19, telefony: 273-23 i 234-84. (48)

Żelazne dachy, okna

i świetlniki specjalne oszkłone bez kitu. A. Alschner i Syn, Biała, ul. Hetterowej 58, poczta Bielsko, skrytka poczt. 287. (35)

METALE

BLOKI BLACHY PRĘTY DRUTY RURY

CYNA, CYNK, OŁÓW, MIEDŹ, NIKIEL, ANTYMON, ALUMINIUM,
BIZMUT, KADM, MANGAN, MAGNEZ, KOBALT, RĘĆ.

MOSIĄDZ, BRONZ, STOPY ŁOŻYSKOWE,
STOPY DRUKARSKIE I INNE.

MINJA I GLEJTA OŁOWIANA.

BLACHA CYNKOWA, BLACHA POCYNKOWANA,
BLACHA BIAŁA, BLACHA CZARNA.

STARE METALE.

Własne rafinerje metali półszlachetnych

d. h. A. GEPNER s. a.

WARSZAWA, KRÓLEWSKA 43

Telefony: 690-27, 655-25. Centrala 568-30

(6)

Sp. Akc. J. JOHN w Łodzi

wykonywa:

TOKARKI POCIĄGOWE:

z kołami stopniowymi. JL-150 i TWN-230
szybkobieżne uniwersalne TJN - 230
wysoce szybkobieżne uniwersalne TJS - 150 i TJS - 200
produkcyjne szybkobieżne o bezstopniowej zmianie
obrotów TSH - 150

WIERTARKI PIONOWE:

słupowe Wa - 32 i Wb - 40
kadłubowe o bezstopniowej zmianie obrotów W. II - 40

Wiertarka kadłubowa W. II-40

PRZEKŁADNIE ZĘBATE różnej wielkości i przełożenia. — MOTOREDUKTORY, KOŁA ZĘBATE czołowe z zębami frezowanymi prostymi, skośnymi, daszkowymi, hartowanymi i szlifowanymi. — KOŁA ZĘBATE stożkowe z zębami heblowanymi prostymi i skośnymi. _____ (2)